

Akıl Alır Bir Güzellik
Mahmut Genç

Bazen de böyle olur. Kitabın içerisindeki bir sahne beni alır ve geri kalan metnin tamamı buraya hizmet etmeye başlar. Fantezimi böylesi inatçı bir yerden kurgularım. İşte böyle bir sahneyle bu romanı, bir sosyal demokratın kaçık macerasını anlatan bu pek sevgili Dag Solstad romanını, koca koca cümlelerle tek bir sahneye yamayacağım.

Sahne şu: Kadın bir noktadan sonra dünyayı baştan çıkarmaya dair kudretini anlar. Kendisinde toplanmış bu bütünlüklü estetiğin, bu erkeklerin tırıskadan bahanelerle kendisine yanaşıp saçma sapan sorular sormasını sağlayan sıkı bedeninin, Larsen'in uykularını kaçırın ve onu meftunlaştıran bu cazibenin farkına varır. Onu duyumsar. Onu sahiplenir. Daha sonra da olanlar olur. Hikâyenin tüm tırmanışı bir anda aşağı doğru bir ivme almaya başlar. Olacakların yolakları açılır. Kan akar. Okur olarak estetik olanın dünyayı dize getirdiği o sahneye şahitlik ederiz.

Ylva için tüm bu olanlar bir çeşit gerilimin de ürünüdür aslında. Erken evlilikli, yoksul bir hayat; ilgisiz, kültürsüz, estetikten ve nezaketten uzak bir kocayla farkında olmadığı bir evreni kazımaya devam ederken, yani halinin türevini tanımadığı için halini kabul etmiş vaziyetteyken, OBOS'ta planlama müdürü olarak görev yapan MNAL Mimarı A. G. Larsen bir şekilde Ylva'nın evine sızar. Burada birtakım analitik çağrışımlara başvuracak olursak, Bjørn'ün Larsen'i eve çekmek yoluyla kendi mahvına bir zemin hazırladığını söyleyebiliriz. Zira sıkı bedenli karısının mutfağa doğru yol aldığı sırada arkasından onun bedenine dair övgüleri misafir Larsen'e ısmarlaması, kendi kaderine nasıl da çekildiğini gösterir vaziyettedir. Biz psikanalize intisap etmişler böyle şeylere inanmayı tercih ederiz. Bjørn'ün karısını komşusu Larsen'e ısmarlamak yoluyla, karısının onu terk etmeye dair kopan ödüne bir sürpriz yapmak istediğine inanmayı tercih ederiz. Mahvına sebep nihayet kendisidir.

Tabii, Ylva'nın iki uçlu gergin çekilişlerinde; bok temizlemek zorunda kaldığı aile yuvası ile üst kültürün temsili olduğu her halinden belli olan, OBOS'ta planlama müdürü olarak görev yapan MNAL Mimarı A. G. Larsen vardır. Bu gerginlik, Ylva'nın kocasından ayrılma macerasını hızlandıran ve kendi ayartıcı gücünü keşfettiren bir gerginlik olur. Bu olanlar Ylva'nın veçhesinden kadrajıma giren kısımdır. İşin bir de Larsen boyutu vardır ki, o kısımda koca bir Solstad külliyyatını masaya yatırmak icap eder. Kısmen bunu yapabiliriz de, neden olmasın.

2022 yılında, muhteşem bir çevirmen olduğuna inandığım Banu Hanım'ın eşliğinde Kalyon Kültür Merkezi'nde yapılan Dag Solstad söyleşisinde, katılımcılardan bir nebze farklılık göstererek –kısmen bu duruma biraz da şaşırarak– beyefendiciğime bu romanın da altlığı gibi tarif edilen ve bana kalırsa Dag'ın en becerikli romanı olan *Lise Öğretmeni Pedersen'in Ülkemize Musallat Olan Büyük Siyasi Uyanışa Dair Anlatısı*'ni imzalattığımda da aynı fikirdeydim: Solstad İskandinavları apatik buluyordu. Lise öğretmeni Pedersen de apatiktir; bir şekilde Norveç siyasi anlatısında yer bulabilmenin ondaki onmaz heyecanını takip etmiş, biri olabilmıştır. Singer şehrin karmaşık sokaklarında dolaşırken ne kadar da silik, varlıksız, yok, boş, kütesiz hissettirmişti. Şimdi yeniden burada, bir komşusunun ona selam vermesini düşleyen bir Larsen okuruz.

Solstad'ın yaptığı en belirgin şeylerden biri sanırım şudur: Norveç'in sosyalist reflekslerini günden güne kaybetmiş ve sosyal demokratlaşmak zorunda kalmış ucube insanların utangaç ve ketlenmiş, apatik hayatlarında gerçekleşen umumi, naif hikâyeler anlatmak. Herkesin

başına gelebilecek ucuzlukta ve bir o kadar da nadir hissettiren, standarttan sapmış birer destan. “Tabii ki, bunu yazacak romancı benim” diyor kitabın bir yerinde. Elbette bu mahrem, unutulmaya yüz tutmuş, önemsiz hikâyeyi kaleme ben alacaktım, diye duyuyorum ben de.

Larsen’in Ylva’ya duyduğu şey arzu olmaktan çok, kendi hayatının durağanlığına açılmış bir gedik gibi. Apatik bir mimarın, planlama çizelgeleri arasında boğulmuş bir bilincin, beklenmedik bir estetik karşılaşmayla sarsılmasıdır bu. Ylva onun için bir kadın değil, mümkün başka bir hayatın simülasyonudur, keza Ylva için de durum benzer haldedir. Larsen fantezisini yaşamak istemez, ona yeterince yaklaşmak ister yalnızca; çünkü biliyordur ki gerçekleşen her şey, apatiyi sonsuza dek kaybetme riskini de beraberinde getirir. Buraları biraz çılgnlaştırarak olursak, Ylva’nın dünyayı baştan çıkartma yeteneği bir çeşit imkânlar kümesini de beraberinde getirir. Bu kudret kimi zaman bir süpergüç gibi duyulsa da aslında sınırsızlığın ve açgözlülüğün davetçisi olma görevi de vardır. Cazibe varlığını hatırlaması için fonksiyonunu performe etmeye ihtiyaç duyar, yani şeyleri cazip hale getirir, bir baştan çıkartıcının nesnesi de bizzat kendisi olacağı için, femme fatale olmak kişi için yemek ve doymak arasındaki bağın yok olmasıdır. İşte böyle detaylar var zihnimde dolanan. Bunları nereye koysan fazla gelir. O yüzden mütevazı bir soru ile metni sonlandırıyorum. Yeni çevirileri ve Banu Hanım’ın emeklerini görmeyi ümit ediyorum.

Bir kadının güzelliğini fark etmesiyle yeryüzünde dolaşma biçiminin farklılaşması arasındaki hikâye ve apatik bir mimarın kendi yaşamını çeşitlendirmeye çabalarken kendini içinde bulduğu fantezi dünyasına odaklanmak ne demek?